

Asia: VN/30977/2025

Hallituksen esitys valtionhallinnon henkilöstöturvallisuutta edistäväksi lainsäädännöksi

Lausunnonantajan lausunto

1. Huomionne vaikutusten arvioinnista?

-

2. Huomionne ehdotetusta valtion virkamieslain 6 c §:n muutoksesta ja perusteluista?

Esityksessä ehdotetaan muutettavan valtion virkamieslain (750/1994) 6 c §:ää seuraavasti:

”Edellä 6 a §:ssä tarkoitetussa ilmoituksessa on mainittava viran tehtävät ja säädetyt kelpoisuusvaatimukset, hakuajan päättymisaika sekä se viranomaisen, jolle hakemus on osoitettava. Ilmoituksessa on mainittava, onko virka perustettu tiettyyn yksikköön vai onko se viraston yhteinen sekä edellyttävätkö viran tai virkasuhteen tehtävät turvallisuusselvityslaisissa (726/2014) säädettyä henkilöturvallisuusselvitystä.”

Oikeusministeriö kiinnittää huomiota siihen, että velvollisuudesta hakea henkilöturvallisuusselvitystä on säädetty vain joissakin erityislaeissa tiettyjen tehtävien osalta ja pääsääntöisesti kukin viranomaisen harkitsee tarpeen hakea henkilöturvallisuusselvitystä eri tehtävien osalta. Turvallisuusselvityslaisissa säädetään tehtävistä ja tehtävätyypeistä, joissa toimivista voidaan laatia henkilöturvallisuusselvitys, mutta ei velvollisuudesta hakea niitä (pl. 16 §:n asetuksenantovaltuus, jota ei ole käytetty). Esitetystä lainkohdasta voi tulla virheellinen kuva siitä, että viran tai virkasuhteen tehtävät edellyttäisivät ilman viranomaisen harkintaa sellaisenaan henkilöturvallisuusselvitystä esimerkiksi jonkun lainsäädännön perusteella. Muotoilua tulisi kehittää tämän virheellisen käsityksen välttämiseksi. Lainkohta voitaisiin muotoilla niin, että ilmoituksessa on mainittava, edellytetäänkö viran tai virkasuhteen tehtävien hoitamisessa turvallisuusselvityslaisissa säädettyä henkilöturvallisuusselvitystä. Näin muotoiltuna pykäläteksti vastaisi myös paremmin säännöskohtaisia perusteluja, joista käy paremmin ilmi se, että viranomaisen (harkintansa perusteella) edellyttää henkilöturvallisuusselvitystä.

Esityksen muissakin kohdissa on suoraviivaisesti todettu joidenkin valtion virastojen tehtävien edellyttävän turvallisuusselvitystä (s. 4, 16, 30 ja 31). Näitä kohtia tulisi tarkentaa siten, että viranomaisen on harkinnut tehtävien edellyttävän turvallisuusselvitystä.

3. Huomionne ehdotetusta valtion virkamieslain 7 §:n muutoksesta ja perusteluista?

-

4. Huomionne ehdotetusta valtion virkamieslain 19 a §:stä ja perusteluista?

Esityksessä ehdotetaan lisättäväksi valtion virkamieslakiin uusi 19 a §. Sen toisessa momentissa säädettäisiin seuraavasti:

”Viranomainen voi 1 momentissa säädetyin varmistamiseksi hakea henkilöturvallisuusselvitystä niissä tehtävissä työskentelevistä virkamiehistä, joiden osalta se on turvallisuusselvityslain mukaan mahdollista.”

Oikeusministeriö kiinnittää huomiota pykälän säännöskohtaisiin perusteluihin sekä hallituksen esitysluonnoksen yleisperusteluosioiden, joissa käsitellään kyseistä kohtaa. Säännöskohtaisissa perusteluissa todetaan, että lainkohdalla annettaisiin työnantajana toimivalle virastolle mahdollisuus hakea edellä 1 momentissa kuvattujen edellytysten varmistamiseksi henkilöturvallisuusselvitystä myös palvelussuhteen aikana niissä tehtävissä työskentelevistä virkamiehistä, joiden osalta se on turvallisuusselvityslain mukaan mahdollista. Oikeusministeriön käsityksen mukaan säännös on tarkoitettu pääosin informatiiviseksi ja selkeyttämään työnantajaviranomaisen keinoja varmistaa 1 momentissa säädettyä virkamiehen nuhteettomuutta sekä edellytyksiä hoitaa tehtävänsä riippumattomasti ja luotettavasti. Esitetyllä lainkohdalla ei luotaisi uutta perustetta hakea henkilöturvallisuusselvitystä. Henkilöturvallisuusselvityksen hakemisesta ja laatimisesta säädetään turvallisuusselvityslaisissa. Turvallisuusselvityslain mukaan on mahdollista hakea henkilöturvallisuusselvitystä myös palvelussuhdetta hoitavasta, kun muut laatimisen edellytykset täyttyvät. Esityksen muissakin kohdissa on vastaavalla tavalla kuvattu ehdotettua säännöstä siten, että se lisäisi työnantajavirastolle mahdollisuuden hakea virkamiehestä henkilöturvallisuusselvitystä (s. 1 ja 16). Säännöskohtaisten perustelujen ja yleisperustelujen muotoilu tulee tarkentaa jatkovalmistelussa.

Pykälän 3 momenttiin sisältyisi informatiivinen viittaus turvallisuusselvityslakiin. Oikeusministeriö ehdottaa, että säännös muotoillaan kattavammin, esimerkiksi ”Henkilöturvallisuusselvityksen hakemisesta ja laatimisesta sekä sen edellyttämästä selvityksen kohteen antamasta suostumuksesta säädetään turvallisuusselvityslaisissa.”

5. Huomionne ehdotetusta valtion virkamieslain 40 §:n muutoksesta ja perusteluista?

-

6. Huomionne ehdotetusta turvallisuusselvityslain 50 §:n muutoksesta ja perusteluista?

Turvallisuusselvityslaki kuuluu oikeusministeriön valmisteluvastuulle. Oikeusministeriö on osallistunut säännöksen valmisteluun ja pitää ehdotusta perusteltuna.

Valtiovarainministeriön tulee hakea oikeusministeriöltä turvallisuusselvityslakia koskeva esittelylupa ennen hallituksen esityksen antamista.

7. Muut mahdolliset huomionne hallituksen esitysluonnoksesta?

Oikeusministeriö ehdottaa esityksen yleisperustelujen täydentämistä kuvaamalla julkisen hallinnon tiedonhallinnasta annetun lain 12 §:ssä tiedonhallintayksikölle säädettyä velvollisuutta tunnistaa ne tehtävät, joiden suorittaminen edellyttää sen palveluksessa olevilta tai sen lukuun toimivilta henkilöiltä erityistä luotettavuutta. Säännöksessä on perusteet tietoaineistojen käsittelyyn liittyvän henkilöstöturvallisuuden toteuttamisesta ja sen tarkoituksena on varmistaa, että tiedonhallintayksiköt ja niissä toimivat viranomaiset arvioivat tietoaineistojensa käsittelyyn osallistuvien henkilöiden tehtävät sekä niissä edellytettävän luotettavuuden. Säännöksessä viitataan turvallisuus selvityksen tekemiseen yhtenä keinona varmistaa henkilöiden luotettavuus.

Valtion virkamieslakiin valmisteltuja keskeisiä ehdotuksia käsittelevässä alaluvussa 4.1.1 (s. 16) todetaan, että viranomaiselle säädetään mahdollisuus virkamiehen luotettavuuden varmistamiseksi käyttää koko palvelussuhteen keston ajan turvallisuus selvitysmenettelyä kaikissa niissä tilanteissa, joissa se olisi turvallisuus selvityslain mukaan kyseisen viranomaisen kohdalla mahdollista.

Myöhemmin samassa alaluvussa todetaan, että viranomaisella tarkoitetaan virkamiehen työnantajana toimivaa virastoa, jonka virkaan tai virkasuhteeseen henkilö on nimitetty. Valtion virkamieslain 26 §:ssä tarkoitettujen virkamiesten osalta viranomaisella tarkoitetaan ministeriötä, joka valtioneuvostosta annetun lain (175/2003) mukaan valmistelee nimityksen. Oikeusministeriö ehdottaa harkittavaksi, että perusteluja täsmennetään maininnalla siitä, että sama koskee sellaisia itsenäisten viranomaisten päälliköitä, jotka eivät ole valtion virkamieslain 26 §:ssä tarkoitettuja virkamiehiä mutta joita ei myöskään ole nimitetty minkään päällikköviraston virkaan eikä virkasuhteeseen. Nykyisen käytännön mukaan heitä koskevan selvityksen hakee nimityksen valmisteleva ministeriö.

Oikeusministeriön hallinnonalalla on useita viranomaisia, joiden päälliköt eivät toimi oikeusministeriön tai minkään muunkaan päällikköviraston virassa eivätkä virkasuhteessa, mutta jotka eivät myöskään ole valtion virkamieslain 26 §:ssä tarkoitettua valtion ylintä johtoa (valtion virkamiesasetuksen 28 § 2 mom. 1 kohta). Nämä viranomaiset toimivat itsenäisinä viranomaisina Oikeushallinnon erityisviranomaiset -virastossa, jossa ei ole varsinaista virastopäällikköä.

Oikeusministeriö kuuli esityksestä myös hallinnonalansa virastoja. Näkemyksensä ministeriölle toimittivat Tuomioistuinvirasto, Rikosseuraamuslaitos, Ulosottolaitos, Syyttäjälaitos, Oikeusrekisterikeskus ja Oikeushallinnon erityisviranomaiset -viraston hallintopalveluyksikkö.

Virastot pitivät hallituksen esitykseen sisältyviä ehdotuksia kannatettavina.

Ulosottolaitos korosti, että on tärkeää, että myös jo nyt virkasuhteessa olevista voidaan hakea turvallisuus selvitystä, vaikkei asiasta ole aikanaan mainittu viranhakuilmoituksessa. Ulosottolaitos pitää tarpeellisenä tarkastella mahdollisuutta selkeyttää sääntelyä seuraamusvaihtoehtojen osalta sellaisissa tilanteissa, joissa jo virassa oleva virkamies kieltäytyy antamasta suostumustaan turvallisuus selvityksen tekemiseen, peruuttaa aiemmin antamansa suostumuksen tai toimii muutoin asiassa passiivisesti.

Ulosottolaitos kiinnittää huomiota siihen, tulisiko valtion virkamieslain 7 §:n osalta selkeyttää nykyistä sääntelyä sen osalta, että kansalaisuusvaatimus on 7§:ssä mainituissa viroissa voimassa nimitysharkinnan lisäksi myös koko palvelussuhteen keston ajan.

Oikeushallinnon erityisviranomaiset -viraston hallintopalveluyksikkö totesi, että jos jatkossa voidaan hyödyntää olemassa olevaan turvallisuus selvitykseen liittymistä ja jos selvitykseen liittäminen

tapahtuu ilman Suojelupoliisin toimenpiteitä, perittävän maksun tulisi olla pienempi kuin puolet uuden turvallisuusselvityksen maksusta. Vaihtoehtoisesti ja valtion sisäisen laskutuksen vähentämiseksi voisi harkita liittymisten säätämistä maksuttomiksi, jos liittymisen hakijana on toinen valtion virasto. Toisaalta esimerkiksi rekisterin ylläpito ja nuhteettomuusseuranta aiheuttavat kustannuksia, minkä vuoksi hallintopalveluyksikkö näki maksullisuudelle myös perusteet.

Rikosseuraamuslaitos katsoi, että esityksessä voisi tuoda vielä selkeästi esiin uuden 19 a §:n suhteen virkamieslain 14 §:ään sekä muihin keskeisiin säännöksiin (mm. taloudelliset etuudet, sivutoimet ja esteellisyys). Säännösten keskinäinen yhteys tukisi johdonmukaista tulkintaa ja helpottaa työnantajan käytännön soveltamistyötä.

Suurpää Johanna
Oikeusministeriö

Vainio Niklas
Oikeusministeriö